

REMISSVAR

2020-04-28

Dnr: BO 2020-0041

Justitiedepartementet

Betänkandet Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2)

(dnr Ju 2020/00162/L2)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2). Barnombudsmannen kommenterar förslaget utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté) allmänna kommentarer och rekommendationer till Sverige.

Barnombudsmannen noterar att utredaren enligt direktivet ska utgå ifrån ett barnrättsperspektiv, där barns och ungas egna åsikter och erfarenheter beaktas. Trots detta nämns inte barnkonventionen i betänkandet eller på vilket sätt eller vad som framkommit när utredaren beaktat barns och ungas egna åsikter och erfarenheter. Med tanke på att regeringen i propositionen till inkorporering av barnkonventionen, som riksdagen antog, tydliggjorde att ett av huvudsyftena med en inkorporering är att säkerställa att ett barnrättsbaserat synsätt genomsyrar allt arbete med och för barn i Sverige, från lagstiftning till enskilda ärenden, saknar Barnombudsmannen även en genomgående barnkonsekvensanalys.¹

Barnombudsmannen kommenterar delar av förslagen, i övrigt har vi inga synpunkter på utredningens förslag.

9. En huvudregel om ickeerkännande av utländska månggiften

Utredningens föreslår som huvudregel att ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag inte erkänns i Sverige om någon av parterna var gift, eller partner i ett registrerat partnerskap vid tidpunkten för äktenskapets ingående. Detta ska gälla oavsett parternas anknytning hit när äktenskapet ingicks.

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag. Enligt utredningen medför förslaget inga direkta negativa konsekvenser för barn. Detta eftersom den gemensamma vårdnaden av ett barn som flyttar till Sverige med sina vårdnadshavare föreslås bestå, även då ett äktenskap i sig inte erkänns. Se vidare under punkt 12.

¹ Prop. 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 74.

10 Undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl

Utredningens föreslår att ett utländskt äktenskap som har ingåtts trots att någon av parterna redan var gift eller registrerad partner ska kunna erkännas om det finns synnerliga skäl.

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag. Vi anser i linje med utredningen den enskildes rättigheter måste kunna beaktas genom en möjlighet att göra undantag från huvudregeln i enskilda fall om det är motiverat för att undvika orimliga konsekvenser och för att fullt ut leva upp till europarätten. För att det ska finnas synnerliga skäl krävs att ett nekat erkännande i det enskilda fallet medför allvarliga konsekvenser för paret eller att det annars framstår som orimligt att inte erkänna äktenskapet.

12 Faderskapet till barn som vid födelsen hade hemvist utomlands

Utredningens föreslår att vid en bedömning av om en man ska anses som far till ett barn som vid födelsen hade sin hemvist utomlands, ska frågan om mannen är eller har varit gift med barnets mor bedömas enligt den lag som gäller för faderskapspresumtionen. En bestämmelse om detta införs i 2 § lagen om internationella faderskapsfrågor (IFL).

Barnombudsmannen tillstyrker utredningens förslag. Då Barnombudsmannen likt utredningen anser att det, för barn födda utanför Sverige, är förenligt med barnets bästa att en faderskapspresumtion som gäller enligt lagen i barnets hemvist- eller medborgarland också ska gälla när barnet byter hemvistland.

Enligt barnkonventionens artikel 3 vid alla åtgärder som rör barn, ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Enligt artikel 7 har barn rätt att så långt det är möjligt få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad. Enligt artikel 9 i barnkonventionen får ett barn inte skiljas från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets eget bästa. Staten ska även respektera rätten för att barn har rätt att få träffa båda sina föräldrar så länge det inte är skadligt för barnet.

Barnombudsmannen är enig med utredningen att särskild hänsyn bör tas till att barnet och familjen kan ha inrättat sig efter de familjerättsliga förhållandena i sitt ursprungliga hemland. Om faderskapspresumtionen inte skulle fortsätta att gälla i Sverige, kan faderskapet behöva utredas och fastställas här. Det kan vara förenat med svårigheter för barn som fötts utomlands och i förlängningen kan detta få konsekvenser när det gäller bl.a. frågor om vårdnad och barnets rätt till arv. Att faderskapspresumtionen inte gäller kan även inverka på möjligheterna för barnet att få uppehållstillstånd på grund av anknytning.

Enligt utredningen tillämpar redan Skatteverket och Migrationsverket bestämmelsen i 2 § IFL på det sättet, att ett faderskap grundat direkt på utländsk lag, även gäller i Sverige. Frågan kommer att få ökad betydelse om det blir som utredningen föreslår, att huvudregeln ändras till att utländska månggiften som regel inte ska erkännas i Sverige, oavsett anknytning hit när äktenskapet ingicks. Mot denna bakgrund syftar utredningens förslag, i 2 § IFL, till att klargöra och befästa tillämningen. Barnombudsmannen anser att detta förtydligande är viktigt för att barn inte ska riskera att förlora sin tillhörighet till familjen även då ett äktenskap i sig inte erkänns i Sverige.

Föredragande i ärenden har varit juristen Li Melander.

Elisabeth Dahlin

Barnombudsman